

5. Sokoldalúság és műfaji sokszínűség

Makai Péter, Csikós Attila és Vágó Nelly

Makai Péter

HELY	SZÖVEG	KÉP	
5.2	Makai Péter (Hódmezővásárhely, 1932 – Budapest, 1991) díszlet-jelmeztervező, rendező Makai Péter egyike volt a legsokoldalúbb operaházi művészeknek, Oláh Gusztáv óta az egyetlen, aki nemcsak tervezőként, hanem rendezőként is irányította egy-egy opera színrevitelét. Pályája szinte teljes egészében az Operaházhoz kapcsolódik, ahova 1957-ben, a Színművészeti Főiskola rendező szakának elvégzése után került segédrendezőnek. Néhány, a Nemzeti Színházban és Szegeden eltöltött év után 1964-től haláláig az Operaház rendezője, díszlet-és jelmeztervezője, 1989-től vezető tervezője volt. 1978-tól a Képzőművészeti Főiskola szcenika szakán is tanított. 1975-ben Erkel-díjat, 1989-ben érdemes művész kitüntetést kapott. Első jelentősebb operai tervezése Verdi Falstaffjának 1966-os színreviteléhez kapcsolódik, ez az előadás négy felújításban egészen 1993-ig volt műsoron. Hasonlóan hosszú széria jutott az 1971-ben tervezett és 1998-ig látható Rózsalovagnak is osztályrészül. Makai Péter legharmonikusabb munkái azok voltak, melyeket nemcsak tervezőként, hanem rendezőként is jegyzett, mint az Ariadné Naxosz szigetén, a Szöktetés a szerájból, a János vitéz, vagy A cigánybáró. Bár elsősorban rendezőnek tekintette magát, az 1980-as évektől már csak tervezőként dolgozott. Több száz	 Makai Péter a Porgy és Bess makettjével, 1970 Makai Péter és édesanyja, József Etelka	

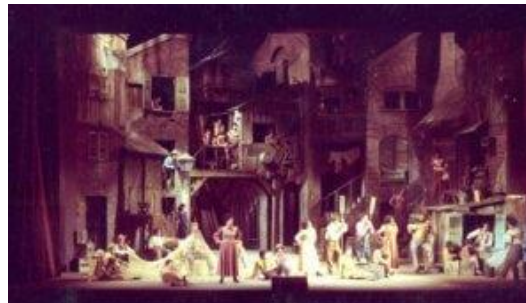
	darabhoz készített terveket, a legváltozatosabb műfajokban és stílusban, számos fővárosi és vidéki színháznak is.		
5.3	<i>„A díszlet, ha jó, alaprajzával és látványanyagával meghatározhatja az előadást.”</i> Makai Péter <i>„Ilyen egyetemes képzőművészeti, irodalmi, színháztörténeti és zenei felkészültséggel a hazai operai berkekben Oláh Gusztáv óta csak igen kevesen rendelkeztek.”</i> (Boschán Daisy) <i>„Ő ma az egyetlen, aki a színpadi produkció mindhárom alkotó mozzanatát egy kézben egyesíti.”</i> (Keresztury Dezső)	 Makai Péter az Oláh Gusztáv-emlékplakettel Válogatás Makai Péter életművéből: Verdi: Falstaff, 1966 – díszlet-jelmez: Makai Péter Verdi: Falstaff, 1966 – tapsrend a premier után: Melis György, Ferencsik János, Mikó András, Makai Péter, Faragó András, Palcsó Sándor, Bartha Alfonz és Karizs Béla	

Mozart: Szöktetés a szerájból, 1968 – rendező, díszlet-jelmez: Makai Péter

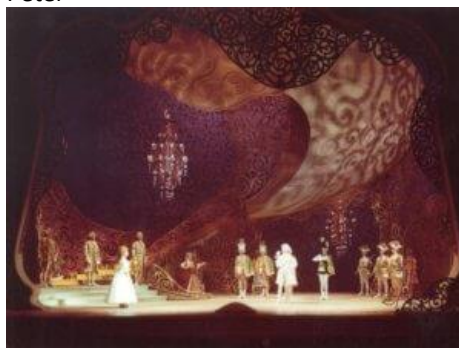
Gershwin: Porgy és Bess, 1970 – díszlet-jelmez: Makai Péter

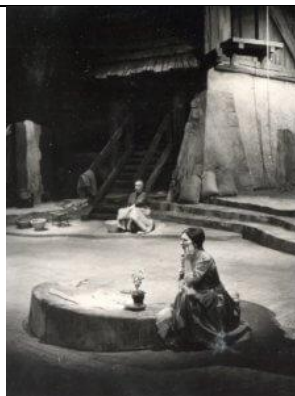
J. Strauss: A cigánybáró, 1972 – Házy Erzsébet és Makai Péter a próbán

R. Strauss: A rózsalovag, 1971 – díszlet-jelmez: Makai Péter

Janáček: Jenufa, 1974 – díszlet: Makai Péter

Britten: Koldusopera, 1975 – Makai Péter díszletvázlata

Szabó Ferenc: Légy jó mindhalálig, 1975 – díszlet:
Makai Péter

Mozart: A varázsfuvola, 1980 – díszlet-jelmez: Makai Péter

Donizetti: Boleyn Anna, 1987 – Makai Péter jelmeztervei

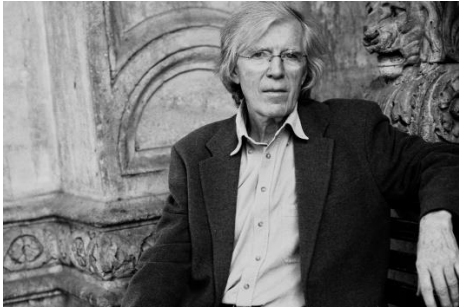
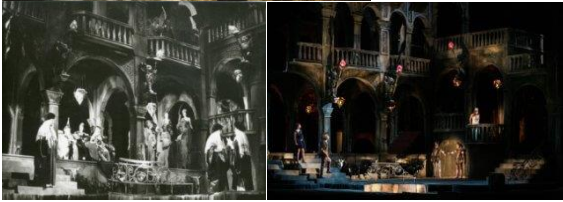
		Wagner: A bolygó hollandi, 1997 – díszlet-jelmez: Makai Péter 	
5.4			ÉRINTŐKÉPERNYŐ (Csikós Attilával és Vágó Nellyvel közös) Filmek Makai Péter munkáiról, interjúk, színházi közvetítések Mahagonny bemutatója: https://filmhiradokonline.hu/watch.php?id=19038 Filmek, amelyekben közreműködött: Ezeregyéjszaka https://nava.hu/id/3473383/ stb

5.1

A Parsifal díszlet és -jelmezterveiből, az előadások fotóiból összeállított tapétafal (fekete-fehér)

Csikós Attila

HELY	SZÖVEG	KÉP	
5.6	Csikós Attila (Ungvár, 1942 – Budapest, 2017) 1967-ben végzett építészként az Iparművészeti Főiskolán, majd több budapesti színházban dolgozott világosítóként és tervezőként. 1968-1979 között az Operaházban scenikai asszisztens, megbízott tervező, majd scenikai műteremvezető, 1989-2005 között vezető díszlettervező. 1965-ben a Bayreuthi Ünnepi Játékok gyakornoka, 1966-1975 között Wolfgang Wagner asszisztense. A 1979-1989 között a Népszínház, majd a Nemzeti Színház tervezője, szabadtéri színpadokon és számtalan külföldi színházban dolgozott rendszeresen. Építészként is sok feladatot vállalt külföldön, többek között világkiállítási pavilonok tervezését. Több játékfilm, a Bánk bán operafilm és számos televíziós film díszleteit tervezte. 2013-os életmű kiállítása a Vigadó Galériában tervezői és építész munkásságát mutatta be. Csikós Attila első operaházi tervezése 1969-ban A trubadúr díszlete volt, Vámos László rendezésében, akivel később több produkcióban is együtt dolgozott. Ezt csaknem 80 opera-és balett-díszlet követte, emellett megtervezte több balett jelmezeit is. Az ő nevéhez fűződik a rendszerváltás után újraindított operabálok állandó díszlete. Egyik utolsó munkáját, az Arabella 2012-ben tervezett díszletét az Operaház védetté nyilvánította.	 Csikós Attila Összesen hetvenhat operaházi díszletet köszönhetünk neki	VITRIN: MAKETT R. Strauss: Salome, 1989 – Csikós Attila díszletmakettje
5.5	<i>„Nem tudok nem gondolni arra, hogy a munkásságom meghatározó része papírból van, és így ezek az alkotásaim hamar elenyésznek majd.”</i> (Csikós Attila)	Válogatás Csikós Attila életművéből Verdi: A trubadúr, 1969	VITRIN KÖNYV: Csikós Attila: Épített varázslat (2014)

„Egy Parsifal világítási próba alkalmával 72 órát dolgoztam a színpadon, két órát aludtam a rongyraktárban, a többit megszakítás nélkül végig dolgoztam, mint díszletmunkás, tervezőasszisztens, rajzoló, festő.”
(Csikós Attila)

„Csikós Attila ízig-vérig mestere szakmájának: művészi tehetsége szervesen egyesül építész-szaktudása zeneszeretetével és hozzáértésével. Úgy követi a legendás Oláh Gusztáv által kijelölt utat, hogy a hagyományokat és a legmodernebb technikai újdonságokat is felhasználja munkájához.”
(Finta József építész)

Puccini: Pillangókisasszony, 1971

Csajkovszkij: Csipkerózsika, 1991

Wagner: a Rajna kincse, 1993

Verdi: Aida, 1993

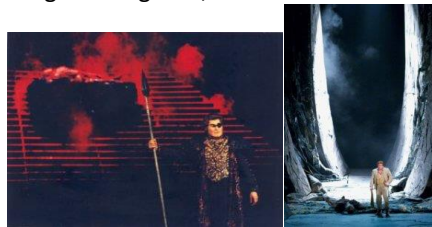

Verdi: Otello, 1994

Wagner: A walkür, 1995

Wagner: Siegfried, 1966

Verdi: A turbadúr, 1996

Wagner: Az istenek alkonya, 1998

Mozart: Figaro házassága, 2015

Verdi: Rigoletto, 2005

		Csikós Attila az Arabella díszletében, 2012 	
5.4			ÉRINTŐKÉPERNYŐ (közös Makai Péterrel és Vágó Nellyvel) Interjúk Csikós Attilával https://www.youtube.com/watch?time_continue=142&v=QobODoL6HKk&feature=emb_logo https://mmakademia.hu/alkoto/-/record/MMA34621 http://www.mma-tv.hu/mma-tv/-/video/1694445/alomvilag-%E2%80%93-csikos-attila-eletmu-kiallitas Előadások, filmek (válogatás Csikós Attila díszlettervezői munkáiból) <i>Bánk bán; Anyegin, A kaméliás hölgy</i> Egyéb munkái (lemezborítók, plakátok, operabál, koncertek)

5.7

A Rajna kincse, 1993

(Díszlet: Csikós Attila, Jelmez: Vágó Nelly, Rendezte: Nagy Viktor)

(jobb fotó erről a jelenetről)

„A Ring nagy feladat, nagy kihívás és kemény megpróbáltatás.”

(Vágó Nelly)

„Hogyha összes művem közül egyetlenegy díszletet választhatnék az örökkévalóságnak, az éppen a Ring volna. Az épített varázslat.”

(Csikós Attila)

Vágó Nelly

HELY	SZÖVEG	KÉP	
5.8	Vágó Nelly (Budapest, 1937 – Budapest, 2006) jelmeztervező Az Iparművészeti Főiskola jelmeztervező szakán 1961-ben végzett Schäffer Judit tanítványaként. Előbb a Szolnoki Szigligeti Színház, majd a Nemzeti Színház tervezőjeként működött, 1991-2003 között az Operaház vezető jelmeztervezője volt. Számos hazai és külföldi színháznak, szabadtéri színpadnak dolgozott, tanított a Képzőművészeti Egyetemen, több játékfilm és televíziós film jelmezeit is tervezte. Első operaházi munkája Ránki György: <i>Az ember tragédiája</i> című operája jelmezeinek tervezése volt 1970-ben. Ezt több meghívás követte, többek között Seregi Lászlótól, aki legendás Shakespeare-balettjei kosztümjeinek tervezését bízta rá. Majd az 1990-es évektől, immár operaházi tagként számtalan opera és balett jelmezeit tervezte, leggyakrabban Csíkós Attila alkotótársaként. Utolsó itteni munkája A sevillai borbély jelmezeinek tervezése volt 2003-ban, de több, jelenleg is futó előadásban – A denevér, Figaro házassága, Giselle, Tosca – láthatjuk még az általa tervezett jelmezeket.	 Vágó Nelly tervez <i>„A szakmai regiszterek 518 mű tervezését írják a számlámra, meg a szcenikai világkiállítás aranyérmét jegyzik a nevem mellé.”</i> Vágó Nelly emlékére férje, Drávai Tamás díjat alapított, melyet zenés műfajokban alkotó jelmeztervezők nyerhetnek el	VITRIN: Vágó Nelly: <i>Színházi viselt dolgaink</i> (1997)

„A tervek, képek a közös munka kommunikációs eszközei, hordozói és rögzítői a művészi gondolatnak, dokumentumai egy alkotó életpályájának.”
(Vágó Nelly)

„Végigtervezhettem az operairodalom szinte összes remekművét Verditől az összes Wagnerig, beleértve a kortárs szerzők műveit is. Talán ezért lettem Érdeemes művész.”
(Vágó Nelly)

„Úgy tartják, hogy az építészet megfagyott muzsika, mondhatnánk azt is, hogy a színpadi öltözet táncra perdült textilszobor.”
(Vágó Nelly)

„Vágó Nelly nagyszerűen rajzolt, „paracelsusi fényei” vannak terveinek, amelyek önálló művészeti táblák, olyanok, mint egy festmény.”
(Székely László)

Válogatás Vágó Nelly életművéből

Ránki: Pomádé király új ruhája, 1972

Kacsoh: János vitéz, 1987

Mendelssohn: Szentivánéji álom, 1989

Bartók: A kékszakállú herceg vára, 1993

Bartók: A fából faragott királyfi, 1998 – Vágó Nelly jelmezterve

Bartók: A fából faragott királyfi, 1993

Gounod: Faust, 1996 – Vágó Nelly jelmeztervei és jelmezei

		Rimszkij-Korszakov: Seherezáde, 1999 Mozart: Figaro házassága, 1998 – Vágó Nelly a Gróf jelmezével 	
5.9		JELMEZ Vágó Nelly egyik jellegzetes jelmeze (olyan előadásból, amelynek díszlettervezője Csikós Attila volt; legjobb lenne Wagner) Wagner: A bolygó hollandi, 1978 (Vágó Nelly jelmeztervei) 	

Wagner: A walkür, 1995

Wagner: Az istenek alkonya, 1998

Verdi: Aida, 1993 (jelmez: Vágó Nelly, díszlet: Csikós Attila)

			Rossini: A sevillai borbély, 2003 (jelmez: Vágó Nelly, díszlet: Csikós Attila) VAGY Rómeó és Júliából
5.4			ÉRINTŐKÉPERNYŐ (Makai Péterrel és csikós Attilával közös) Interjúk https://www.youtube.com/watch?v= 2jtG_UuyfM előadások https://www.youtube.com/watch?v=EJKYHxKPAA&list=PLdB5chBh7VTgY5d-MTlwA_IzkUWBJnK56 https://www.youtube.com/playlist?list=PLdB5chBh7VTgRHdyPaYxtOD8N39Ym4R5

			filmek (Vágó Nelly kb. negyven filmhez készített jelmezeket, néhányból részletek) <i>Szindbád; Hanussen; Macskajáték; stb.</i> https://www.youtube.com/playlist?list=PLdB5chBh7VTi8-kkBmx0HzHH5QDgKMmDf festményei
--	--	--	--